

O NOUĂ DESCOPERIRE HALLSTATTIANĂ DIN BANAT

În mai 1958, pe teritoriul satului Cornuțel (raionul Caransebeș, regiunea Banat) a fost descoperit un depozit de obiecte de bronz.

Locul unde s-a găsit depozitul se află pe dealul Cozlar, un platou de pământ nisipos. În cursul lucrărilor de extragere a nisipului, muncitorii au observat în mal, la aproximativ 1 m adâncime față de nivelul actual al solului, un vas de lut ars. În timpul lucrărilor, vasul s-a spart și din el au căzut numeroase obiecte de bronz. O parte dintre acestea au fost adunate și apoi predate Muzeului raional din Lugoj. Din relatările muncitorilor rezultă că o oarecare cantitate de obiecte s-a amestecat cu nisipul și nu a mai putut fi găsită.

Cu prilejul cercetării efectuate la fața locului s-au adunat numai fragmente din vasul în care fusese depozitul. În împrejurimi nu s-au descoperit resturi de așezare corespunzătoare în timp depozitului.

Din vas s-a păstrat numai o porțiune din partea de mijloc a corpului și fragmente din gît (fig. 1). Este vorba de un vas avînd aproximativ forma bitronconică, cu partea de mijloc arcuită. Pe rotunjimea maximă sînt caneluri largi, oblice. Gîtul este despărțit de corp prin trei linii orizontale, paralele. De-a lungul acestor linii, puțin mai jos, au fost patru proeminențe ascuțite, cu vîrfurile în sus, ornamentate la exterior cu caneluri arcuite. Pe gîtul vasului era un grup de șase linii paralele trasate în ghirlandă. De-a lungul buzei era încă un grup de cinci linii paralele, orizontale. Vasul are la exterior culoarea neagră.

Dintre obiectele de bronz din care era compus depozitul s-au păstrat numai 11 piese, și anume :

— Fragment de buclă, în formă de bărcuță, lucrată din tablă subțire. Fragmentul, măsurat pe coardă, are 2,9 cm (fig. 3/1).

— Brățară masivă de formă ovală, care are capetele subțiate și depărtate. În secțiune, bara are forma circulară. La exterior este ornamentată cu șase grupuri de linii paralele, alternînd cu cinci „brăduți”. Diame-

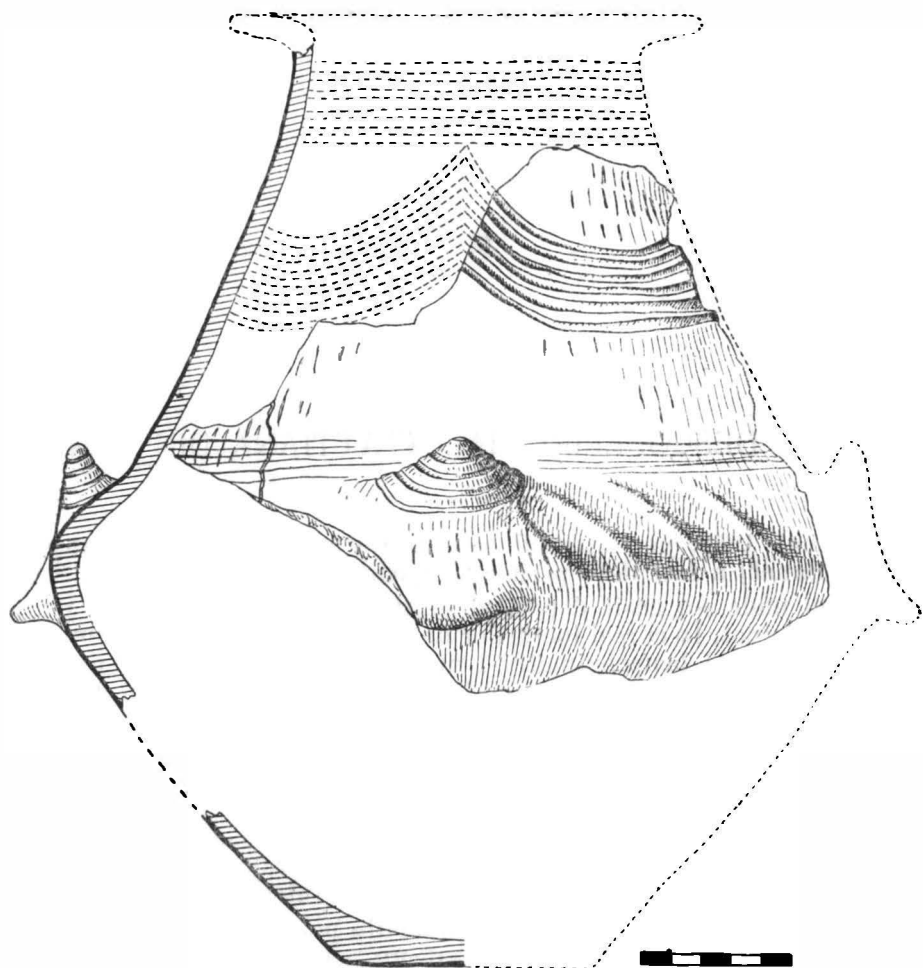

Fig. 1. — Vasul de la Cornuțel, reconstituit grafic.

trul maxim interior este de 5,4 cm, grosimea barei la mijloc de 10 mm, iar la extremități are 4 mm (fig. 2/3 a).

— Brățară masivă, circulară, avînd extremitățile alăturate. În secțiune bara are forma circulară. La exterior este ornamentată cu opt grupuri de linii paralele, alternînd cu șapte „brăduți” (fig. 2/5 a). Diametrul interior este de 7,2 cm, grosimea barei la mijloc este de 8 mm, iar la extremități de 4 mm. Ambele brățări au la extremități porțiuni mici neornamentate.

— Trei brățări cu duble volute lucrate din bară, cu secțiune rombică la mijloc și circulară spre extremități. Brățara nr. 1 : diametrul interior maxim este de 6,3 cm ; volutele au diametrul de cîte 4,7 cm. Brățara nr. 2 : diametrul interior maxim este de 6,6 cm ; diametrul volutelor este de 3,9 cm.

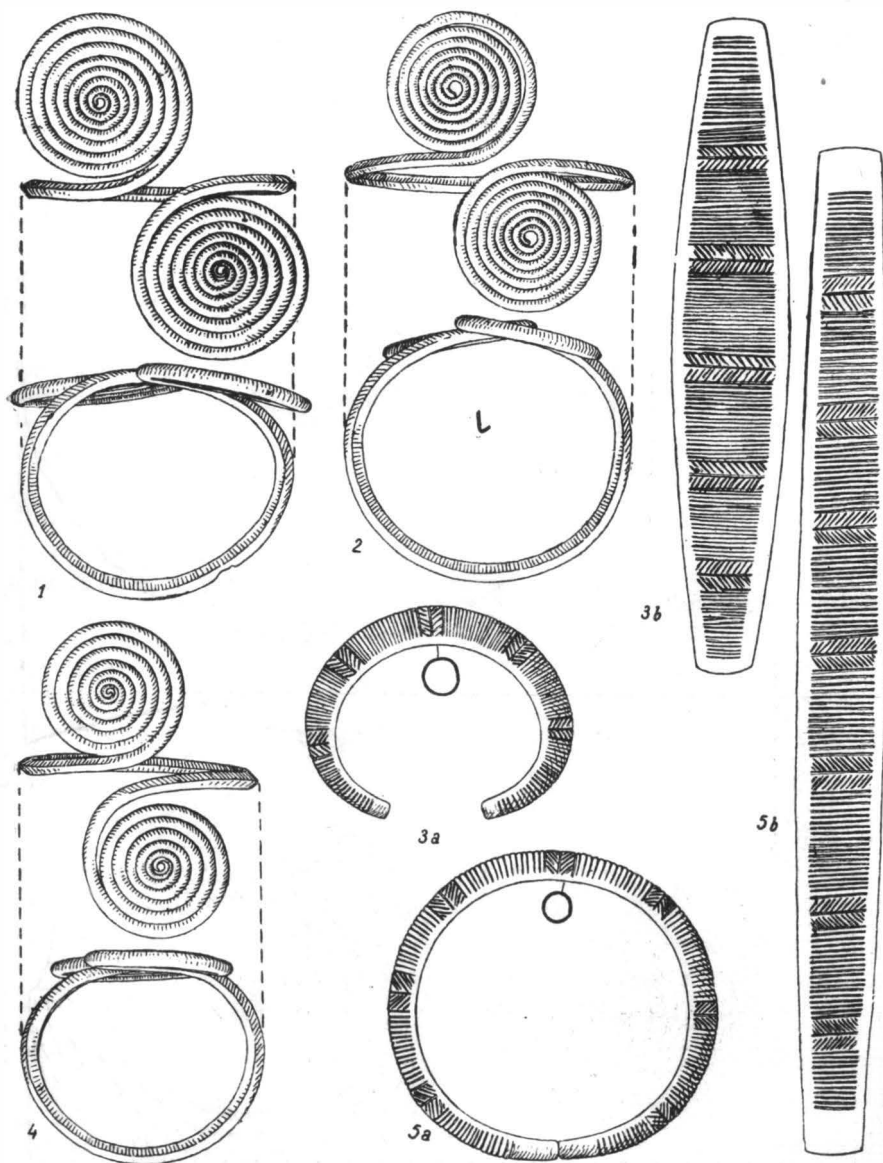

Fig. 2. — Obiecte de bronz din depozitul de la Cornuțel.

Brățara nr. 4: diametrul interior maxim este de 5,5 cm; diametrul volutelor este de 3,7 cm (fig. 2/ 1, 2, 4).

— O faleră de formă circulară, convexă, avînd pe mijloc o porțiune rotundă, bombată, ca un umbo. Falera are, pe partea dorsală, o bară de fixare. Diametrul maxim este de 11,5 cm, iar diametrul părții bombate este de 3,3 cm (fig. 3/3).

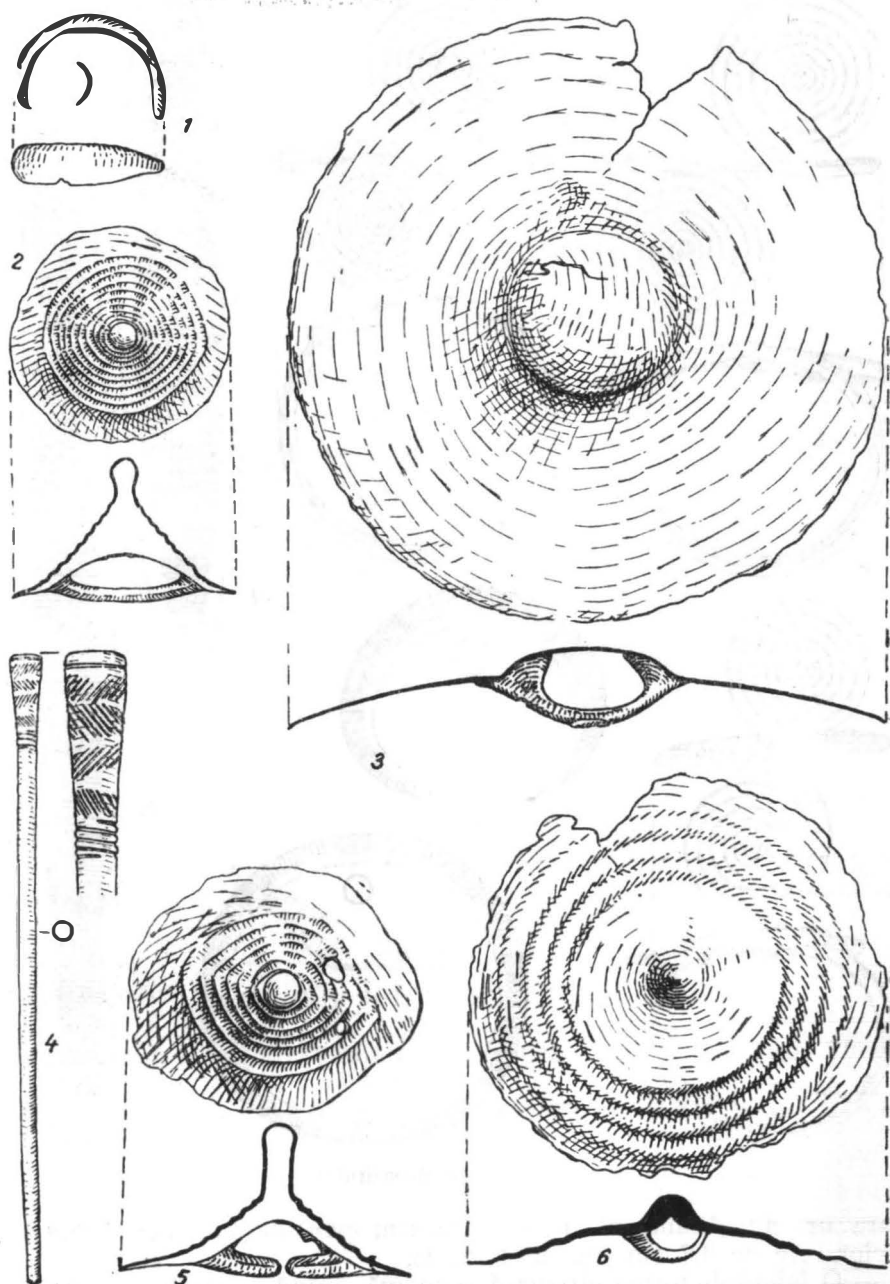

Fig. 3. — Obiecte de bronz din depozitul de la Cornuțel.

— O faleră care are pe mijloc buton. La exterior, trei nervuri în relief, concentrice. Piesa are pe partea dorsală o bară mică de fixare. Diametrul maxim este de 7,9 cm (fig. 3/6).

— „Tutul” de formă conică, cu buton înalt pe mijloc, înconjurat de nervuri ovale concentrice. Tutulul are pe partea dorsală o bară mică de fixare, întreruptă la mijloc. Diametrul maxim este de 5,6 cm, iar înălțimea de 2,9 cm (fig. 3/5).

— „Tutul” de formă conică, prevăzut cu o măciulie în vîrf, în jurul căreia sînt nouă nervuri concentrice în trepte. Diametrul maxim este de 4,1 cm, iar înălțimea este de 2,7 cm (fig. 3/2).

— Ac cu vîrf rupt și cu capătul de formă conică, prevăzut cu decor format din grupuri de linii oblice opuse. Lungimea acului este de 12 cm (fig. 3/4).

Avînd în vedere că toate obiectele ce fac parte din depozit sînt podoabe, se poate admite că acesta a conținut în principal podoabe feminine, ascunse în vas și îngropate din cauza vreunui pericol sau din alte motive.

Depozitul de la Cornuțel are o importanță apreciabilă pentru regiunea în care a fost găsit, deoarece este unul dintre puținele depozite de obiecte de bronz împreună cu care s-au adunat și cioburi din vasul de lut ars în care a fost ascuns. Vasul reconstituit are analogii foarte apropiate, în privința formei și a decorului, în cadrul complexului de la Dubovăț¹ și astfel poate fi datat în perioada de la sfîrșitul epocii bronzului și începutul primei epoci a fierului. Această datare — după cum se va vedea mai jos — este confirmată și de tipurile de obiecte din care este alcătuit depozitul.

Approape pentru fiecare categorie de obiecte din lotul descris se cunosc analogii în alte depozite similare descoperite pe teritoriul țării noastre (mai ales în Transilvania) și în țările vecine (în special în R. P. Ungară). Trebuie însă subliniat faptul că, în general, depozitele și obiectele de tipul celor găsite la Cornuțel sînt relativ rare.

În funcție de analogiile existente, descoperite mai ales pe teritoriul țării noastre, obiectele din depozitul de la Cornuțel pot fi datate în perioada corespunzătoare sfîrșitului seriei denumite Uriul-Domănești sau la începutul perioadei cînd au fost folosite obiectele seriei Uioara-Șpălnaca².

Prin descoperirea depozitului de la Cornuțel se îmbogățește documentarea noastră pentru o perioadă puțin cunoscută din istoria veche a părții de est a regiunii Banat.

IOAN STRATAN

¹ Ion Nestor, *Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien*, în 22. *BerRGK*, 1933, pl. 15/3.

² După periodizarea din *Istoria Romîniei*, vol. I, 1960, p. 147—148 (pe baza acestei periodizări, care este în concordanță cu cronologia lui H. Müller-Karpe privind sfîrșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului în Europa centrală, depozitul de la Cornuțel s-ar putea data în sec. XIII—XII i.e.n.).

НОВАЯ ГАЛЬШТАТСКАЯ НАХОДКА В БАНАТЕ

РЕЗЮМЕ

В песчаном карьере на холме Козлар (с. Корнуцел, р-н Карансеш, обл. Банат) в обожженном глиняном сосуде нашли большой клад бронзовых украшений; их можно датировать концом бронзового века и началом первого периода железного века.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Сосуд из Корнуцела (графически восстановленный).

Рис. 2. — Бронзовые предметы из клада в Корнуцеле.

Рис. 3. — Бронзовые предметы из клада в Корнуцеле.

UNE NOUVELLE DÉCOUVERTE HALLSTATTIENNE AU BANAT

RÉSUMÉ

Dans une sablonnière de la colline de Cozlar (village de Cornuțel, district de Caransebeș, région de Banat), on a découvert un vase en terre cuite, contenant un important dépôt d'objets de parure en bronze, qui peut être daté de la fin de l'âge du bronze ou du commencement de la première époque du fer.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — Le vase de Cornuțel (restitution graphique).

Fig. 2. — Objets en bronze du dépôt de Cornuțel.

Fig. 3. — Objets en bronze du dépôt de Cornuțel.